

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

**IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU
NACIONALNOG PLANA
ZA ODRŽIVU UPOTREBU
SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA
ZA 2016. GODINU**

Podgorica, april 2017.

Sadržaj

1. Uvod	5
2. Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja	6
3. Pravni okvir	7
4. Administrativni kapaciteti.....	7
5. Obuke	8
6. Ostale aktivnosti.....	9
7. Institucionalni okvir.....	9
8. Realizovane aktivnosti iz Akcionog planu za jun - decembar 2016.....	11
9. Izveštaj o sprovođenju programa monitoringa rezidua pesticida za 2016.godinu ¹	19
(Aktivnost 5.7.1):	19

1. Uvod

Izveštaj o realizaciji Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja, za 2016. godinu (u daljem tekstu: Izveštaj) sadrži realizovane aktivnostima o sprovođenju Nacionalnog plana u vremenskom periodu od juna do decembra 2016. godine, stepen realizacije i ograničenja u implementaciji, kao i smjernice za efikasnije sprovođenje aktivnosti utvrđenih Nacionalnim planom u narednim godinama.

Izveštaj sadrži pregled i postignute rezultate po aktivnostima.

U toku analize utvrđeno je da je od predloženih 46 mjera do sada je realizovana 1 mjera koja je planirana za realizaciju u 2016. godini, a započela je realizacija 27 mjera koje se relizuju kontinuirano, za realizaciju nije dospjelo 18 mjera (grafik 1)¹.

Grafik 1: Prikaz realizacije mjera

¹Skoro sve mjere navedene u Akcionom planu imaju kontinuirani rok, što je ujedno i razloga za upotrebu termina „započeta realizacija“.

2. Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja

Vlada Crne Gore donijela je Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Nacionalni plan) u julu 2016. godine.

Donošenje Nacionalnog plana predviđeno je članom 8a stav 2 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Sl. list CG”, br. 51/08 i 18/14).

Nacionalnim planom utvrđeni su ciljevi, mjere, indikatori, rokovi i aktivnosti za smanjenje rizika i negativnih efekata sredstava za zaštitu bilja na zdravlje ljudi i na životnu sredinu odnosno za postizanje održive upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

Cilj Nacionalnog plana je smanjenje negativnog uticaja sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: pesticidi) na zdravlje ljudi i na životnu sredinu odnosno promovisanje integralnih i drugih nehemijskih mjera suzbijanja štetnih organizama radi:

- boljeg razumijevanja načina upotrebe pesticida;
- upotrebe naučnih i drugih dokaza ili postupaka kojima se smanjuje štetan uticaj upotrebe pesticida pri čemu korisnik suzbija štetne organizme i korove na ekonomičan način;
- prepoznavanja uloga svih učesnika i interesnih grupa u ostvarivanju zajedničkog cilja održive upotrebe pesticida;
- sprovođenja adekvatne zaštite na radu;
- praćenja rezidua pesticida u hrani;
- primjene posebnih tehnika pri upotrebi pesticida na specifičnim kulturama;
- prikupljanja parametara za monitoring upotrebe pesticida koji sadrže aktivne supstance koje izazivaju posebnu zabrinutost, naročito u smislu upotrebe različitih alternativnih sredstava i metoda.

Nacionalnim planom utvrđene su aktivnosti i nosioci aktivnosti koje se odnose na zdravstvene, socijalne, ekonomske i ekološke efekte u skladu sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim uslovima, kao i aktivnosti utvrđene propisima koji uređuju vode, zaštitu prirode, otpad i aktivnosti utvrđene drugim propisima sa kojima pesticidi mogu biti indirektno povezani, a odnose se na vode, očuvanje divljih ptica, prirodnih staništa i divlje flore i faune.

Glavni cilj Nacionalnog plana je da se prepoznate mjere sprovedu u planiranom periodu, da se identifikuju problemi, iskoriste dostupna sredstva, pravilno primjeni i po potrebi dodatno unaprijedi postojeći pravni i institucionalni okvir, kao i da se ojačaju administrativni kapaciteti.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, na godišnjem nivou, izvještava Vladu Crne Gore o realizaciji mjera iz Nacionalnog plana, u skladu sa članom 8a stav 4 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14) i Zaključkom Vlade br. 08-1850 od 11. jula 2016. godine.

3. Pravni okvir

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za bezbjednost hrane veterinu i fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i fitosanitarni informacijski sistem su tokom 2016. godine na osnovu Zakona o sredstvima za zaštitu bilja donijeli su sljedeća podzakonska akta:

- 1) Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2016. godinu ("Sl. list CG", br. 7/16);
- 2) Lista aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2016. godinu ("Sl. list CG" br. 9/16);
- 3) Program fitosanitarnih mjera za 2016. godinu ("Sl. list CG", br. 21/16);
- 4) Pravilnik o uslovima za izdavanje dozvole za proširenje namjene registrovanog sredstva za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 48/16);
- 5) Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 57/16);
- 6) Pravilnik o mjerama predostrožnosti i održivoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 69/16);
- 7) Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše edukaciju lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja („Sl. list CG“, br. 28/16);

Tokom 2016. godine dva puta su ažurirane Liste aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja donijete na osnovu Zakona o sredstvima za zaštitu bilja u skladu sa izmjenama EU legislativne u ovoj oblasti:

- 1) Lista aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2016. godinu (Sl. list CG br. 9/2016);
- 2) Lista aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2016. godinu (Sl. list CG, br. 57/2016).

4. Administrativni kapaciteti

U cilju jačanja kadrovske strukture koja radi na poslovima u oblasti sredstava za zaštitu bilja tokom 2015/2016 godine u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove – Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i fitosanitarni informacijski sistem zaposlena su 2 službenika.

UPRAVA ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE			
FITOSANITARNI SEKTOR			
Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i fitosanitarni informacijski sistem			
	Broj sistematizovanih radnih mjesta	Broj zaposlenih	obrazovanje
načelnik	1	1	dipl. ing. polj.
savjetnici	5	2	dipl. ing. polj. informatičar
UKUPNO	6	3	

5. Obuke

Tabela 1. Realizovane obuke u 2016. godini:

Obuka	Projekat/Ekspertska misija	Ciljna grupa	Broj obučениh službenika/ drugih lica
Priprema Nacionalnog plana za održivu upotrebu pesticida	IPA „Razvoj bezbjednosti hrane i fitosanitarnih službi u Crnoj Gori	Savjetnici u odsjeku za sredstva za zaštitu bilja	2
Izrada legislative vezane za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja	IPA „Razvoj bezbjednosti hrane i fitosanitarnih službi u Crnoj Gori	Savjetnici u odsjeku za sredstva za zaštitu bilja	2
Dodatno usaglašavanje pripremljenog Nacionalnog Plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja	IPA „Razvoj bezbjednosti hrane i fitosanitarnih službi u Crnoj Gori	Savjetnici Sektora za fitosanitarne poslove, fitosanitarni inspektori, uvoznici i distributeri sredstava za zaštitu bilja	10
Priprema obuka za profesionalne korisnike sredstava za zaštitu bilja i sertifikaciju znanja	IPA „Razvoj bezbjednosti hrane i fitosanitarnih službi u Crnoj Gori	Savjetnici Sektora za fitosanitarne poslove, naučno nastavne ustanove za sredstva za zaštitu bilja	15
Administrativne kontrole sredstava za zaštitu bilja na tržištu	TAIEX	Savjetnici Sektora za fitosanitarne poslove, fitosanitarni inspektori, uvoznici i distributeri sredstava za zaštitu bilja, laboratorije, korisnici sredstava za zaštitu bilja	20
Službene kontrole rezidua pesticida	TAIEX	Savjetnici Sektora za fitosanitarne poslove, fitosanitarni inspektori, uvoznici i distributeri sredstava za zaštitu bilja, laboratorije, korisnici sredstava za zaštitu bilja	20
Upotreba sredstava za zaštitu bilja	BTSF	Savjetnici u odsjeku za sredstva za zaštitu bilja Pomoćnik direktora	3
Rezidue pesticida u hrani	TAIEX	Savjetnici u odsjeku za sredstva za zaštitu bilja Pomoćnik direktora	3
Prezentacija nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja zainteresovanim stranama	UPRAVA	Proizvođači poljoprivrednih proizvoda biljnog porijekla, njihova udruženja, zatim uvoznici i vlasnici poljoprivrednih apoteka, predstavnici institucija čiji su poslovi vezani za sredstva za zaštitu bilja	20

6. Ostale aktivnosti

U cilju podizanja svijesti o opasnostima po zdravlje ljudi, opasnostima po zdravlje zaposlenih na poslovima proizvodnje i upotrebe, opasnostima po ne ciljane organizme, te opasnostima po životnu sredinu od sredstava za zaštitu bilja:

- pripremljen edukativni materijal planiran za 2017. godinu:
 - 1) Promet i pravilna upotreba sredstava za zaštitu bilja u Crnoj Gori;
 - 2) Lična zaštitna oprema obavezna pri rukovanju sredstvima za zaštitu bilja;
 - 3) Sredstva za zaštitu bilja i bezbjednost;
 - 4) Ne krivotvorenim i ilegalnim pesticidima;
 - 5) Pčele i pesticide;
 - 6) Uputstvo za čišćenje ambalaže sredstava za zaštitu bilja (trostruko ispiranje).
- pripremljena informativna kampanja planirana za februar 2017. godine;
- pripremljen kratki edukativni film za pravilnu upotrebu sredstava za zaštitu bilja planiran za februar 2017. godine;
- sprovedene su sve planirane aktivnosti Nacionalnim planom za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za 2016. godinu.

7. Institucionalni okvir

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je nadležni organ državne uprave za sredstva za zaštitu bilja.

Uprava za bezbjednost hrane veterinu i fitosanitarne poslove je organ uprave, u sastavu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, sa **Odsjekom za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i fitosanitarni informacijski sistem** koji vrši stručne poslove koji se odnose na: registraciju, priznavanje i promet sredstava za zaštitu bilja, ocjenjivanje aktivnih materija i sredstava za zaštitu bilja, sprovođenje mjera i praćenje propisanih programa za upotrebu i rezidue sredstava za zaštitu bilja, izbor postupaka i sprovođenje mjera u oblasti kvaliteta i bezbjednosti hrane, pripremu, praćenje sprovođenja i izvještavanje o sprovođenju: višegodišnjeg i godišnjeg plana službenih kontrola odnosno inspekcijaskog nadzora nad sprovođenjem propisa, monitoringa i za upravljanje kriznim situacijama i utvrđivanje ispunjenost propisanih uslova, priprema stručne osnove za plan kontrole, monitoringa i upravljanja kriznim situacijama; izdavanja odobrenja, upis i vođenje registara i evidencija; sprovođenje međunarodnih konvencija, ugovora; prikupljanje, obrada i čuvanje podataka; pripremanje izvještaja, analiza, informacija i drugih materijala, kao i obavljanje stručnih poslova usklađivanja zakonodavstva sa propisima Evropske unije iz oblasti sredstava za zaštitu bilja.

Fitosanitarna inspekcija vrši inspekcijaski nadzor i kontrolu nad primjenom Zakona o sredstvima za zaštitu bilja ("Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14).

Usvajanjem Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. listu CG", br. 80/2015) došlo je do izmjena u dijelu inspekcijaskog nadzora odnosno fitosanitarna inspekcija je u sastavu Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove – Fitosanitarnog sektora odnosno u **Odsjeku za fitosanitarnu inspekciju**.

8. Realizovane aktivnosti iz Akcionog planu za jun - decembar 2016.

AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	ROK	STATUS REALIZACIJE
5.1. REGISTRACIJA PESTICIDA			
5.1.1 Postupak priznavanja registracije pesticida	Uprava Komisija za registraciju pesticida	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – podnijeta 3 zahtjeva za priznavanje registracije; – formirana Komisija.
5.1.2 Uspostavljanje registra pesticida	Uprava	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – nakon postupka priznavanja registracije i izdavanja rješenja o registraciji;
5.1.3 Objavljivanje Liste registrovanih pesticida	Uprava	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – nakon postupka priznavanja registracije i izdavanja rješenja o registraciji;
5.1.4 Uključivanje Liste i Registra u fitosanitarni informacioni sistem (FIS)	Uprava	IV 2017 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – aktivne supstance unešene u FIS;
5.1.5 Izrada liste pesticida za neprofesionalne korisnike	Uprava	IV 2020	Nije dospjelo za realizaciju.
5.1.6 Ukidanje dozvola za uvoz pesticida	Uprava	Danom pristupanja	Nije dospjelo za realizaciju.
5.2 PROMET PESTICIDA			
5.2.1 Revizija odnosno provjera ispunjenosti uslova u objektima registrovanim za promet pesticida	Uprava Fitosanitarna inspekcija Subjeki	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – urađena ček lista za reviziju; – izvršena revizija objekata za promet pesticida http://www.vet.uprava.gov.me/vijesti/167105/Obavjestenje-Revizija-subjekata-koji-vrse-promet-sredstava-za-zastitu-bilja-na-veliko-i-ili-na-malo.html ;
5.2.2 Ažuriranje registra za promet pesticida na osnovu izvršenje revizije	Uprava Fitosanitarna inspekcija Subjeki	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – na osnovu izvršene revizije ažuriran registar; – registar objavljen na web stranici Uprave http://www.vet.uprava.gov.me/uprava ;

5.2.3 Ažuriranje liste odgovornih lica u registru za promet na osnovu izvršenje revizije pesticida	Uprava Fitosanitarna inspekcija Subjekti	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – na osnovu izvršene revizije ažuriran registar; – registar objavljen na web stranici Uprave http://www.vet.uprava.gov.me/uprava ;
5.2.4 Stručno osposobljavanje lica za promet pesticida	Uprava Fitosanitarna inspekcija Subjekti	I 2017 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – objavljen Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše edukaciju lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 28/16); – 15.09.2016. objavljen javni poziv za naučno nastavne ustanove za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o ovlaštenju za organizaciju specijalističkog kursa http://www.vet.uprava.gov.me/vijesti/164929/Poziv-za-naucno-nastavne-ustanove-za-podnosenje-zahtjeva-za-izdavanje-rjesenja-o-ovlascenju-za-organizaciju-specijalistickog-kur.html ; – dvije naučno nastavne ustanove izvršile prijavu na osnovu javnog poziva (Biotehnički fakultet, Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju);
5.2.5 Službene kontrole prometa pesticida	Uprava Fitosanitarna inspekcija Subjekti	I 2017 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – izvršena revizija objekata za promet pesticida; – priprema plana službenih kontrola za promet pesticida; – pripremljene smjernice za izradu plana službenih kontrola;
5.2.6 Izrada uputstva distributerima pesticida za ličnu zaštitnu opremu	Uprava Ministarstvo rada i socijalnog staranja	II 2017	Realizacija započeta/kontinuirano: – pripremljen informativni materijal za ličnu zaštitnu opremu;
5.3 SPECIJALISTIČKI KURS			
5.3.1 Ovlašćenje institucija za sprovođenje specijalističkog kursa	Uprava Ovlašćene institucije Subjekti	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – objavljen Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše edukaciju lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 28/16); – 15.09.2016. objavljen javni poziv za naučno nastavne ustanove za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o ovlaštenju za organizaciju specijalističkog kursa

			http://www.vet.uprava.gov.me/vijesti/164929/Poziv-za-naucno-nastavne-ustanove-za-podnosenje-zahtjeva-za-izdavanje-rjesenja-o-ovlascenju-za-organizaciju-specijalistickog-kur.html ; – dvije naučno nastavne ustanove izvršile prijavu na osnovu javnog poziva (Biotehnički fakultet, Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju);
5.3.2 Priprema materijala za specijalistički kurs odnosno edukaciju korisnika i distributera pesticida	Uprava Ovlašćene institucije	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – priprema materijala za specijalistički kurs odnosno edukaciju korisnika;
5.3.3 Kontrola ovlašćenih institucija za specijalistički kurs	Uprava	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – objavljen Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše edukaciju lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 28/16); – 15.09.2016. objavljen javni poziv za naučno nastavne ustanove za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o ovlašćenju za organizaciju specijalističkog kursa http://www.vet.uprava.gov.me/vijesti/164929/Poziv-za-naucno-nastavne-ustanove-za-podnosenje-zahtjeva-za-izdavanje-rjesenja-o-ovlascenju-za-organizaciju-specijalistickog-kur.html ; – dvije naučno nastavne ustanove izvršile prijavu na osnovu javnog poziva (Biotehnički fakultet, Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju); – izvršena provjera ispunjenosti propisanih uslova;
5.3.4 Izrada baze podataka korisnika pesticida sa završenim specijalističkim kursom	Uprava Ovlašćene institucije	IV 2017 i dalje	Nije dospjelo za realizaciju.
5.4 UREĐAJI ZA UPOTREBU PESTICIDA			
5.4.1 Izrada pravilnika za uređaje za upotrebu pesticida	Uprava Ministarstvo poljoprivrede	IV 2016	Realizacija započeta/kontinuirano: – pripremljen nacrt pravilnika;
5.4.2 Analiza postojećeg stanja za uređaje za upotrebu pesticida	Uprava	I 2017	Realizacija započeta/kontinuirano:

			– 29.09.2016. godine održan je sastanak Tehničke radne grupe radi usvajanja konačnih instrumenata za Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava; – prisutni predstavnici Zavoda za statistiku, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove; – pokrenuta je inicijativa da se kod pitanja o poljoprivrednoj mehanizaciji, opremi i transporta na gazdinstvu doda oprema za primjenu sredstava za zaštitu bilja kao samostalna varijabla ili u skolpu atomizera; – Zavod za statistiku je sva pitanja za mehanizaciju uskladio sa EU regulativom, a pitanja o uređajima za upotrebu pesticida se tretiraju kao nacionalni zahtjev i uključena su u poglavlje E; – dogovoreno je da se u metodološkom dijelu izdvoji i doda šifra sa opisom atomizeri odnosno uređaji za primjenu pesticida;
5.4.3 Ovlašćenje institucija za testiranje uređaja za upotrebu pesticida	Uprava	IV 2017	Nije dospjelo za realizaciju.
5.5 UPOTREBA PESTICIDA I INTEGRALNA ZAŠTITA BILJA			
5.5.1 Izrada uputstva za integralnu zaštitu bilja po kulturama	Uprava Ovlašćene institucije	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – pripremljen Program integralne zaštita bilja vinove loze;
5.5.2 Izrada procedura i uputstava za upotrebu pesticida na javnim površinama	Uprava Davaoci usluga	III 2017	Nije dospjelo za realizaciju.
5.5.3 Izrada uputstva za dobru poljoprivrednu praksu o upotrebi pesticida	Uprava Ministarstvo poljoprivrede Ovlašćene institucije Udruženja poljoprivrednih proizvođača	IV 2017	Nije dospjelo za realizaciju.

5.5.4 Uspostavljanje sistema prognoziranja pojave štetnih organizama	Uprava Ovlašćene institucije	IV 2018 i dalje	Nije dospjelo za realizaciju.
5.5.5 Izrada edukativnog materijala o štetnosti upotrebe pesticida iz aviona	Uprava	II 2019 i dalje	Nije dospjelo za realizaciju.
5.6 UTICAJ UPOTREBE PESTICIDA NA ŽIVOTNU SREDINU			
5.6.1 Izrada uputstva o zaštiti voda pri upotrebi pesticida	Uprava Ministarstvo održivog razvoja i turizma Ministarstvo poljoprivrede Agencija za zaštitu životne sredine Uprava za vode Laboratorije	II 2017	Nije dospjelo za realizaciju.
5.6.2 Prikupljanje podataka o zagađenjima izazvanih pesticidima	Uprava Ministarstvo poljoprivrede Agencija za zaštitu životne sredine Uprava za vode Laboratorije	IV 2017 i dalje	Nije dospjelo za realizaciju.
5.6.3 Uspostavljanje sistema za primjenu pravila u skladu sa propisima kojima se uređuje upravljanje otpadom	Uprava Ministarstvo održivog razvoja i turizma	IV 2017	Nije dospjelo za realizaciju.

	Agencija za zaštitu životne sredine		
5.6.4 Izrada uputstva za zaštitu pčela pri upotrebi pesticida	Uprava Ministarstvo poljoprivrede Pčelarske organizacije NVO za pčele	I 2018	Nije dospjelo za realizaciju.
5.6.5 Izrada uputstva za zaštitu posebnih zaštićenih područja pri upotrebi pesticida	Uprava Ministarstvo održivog razvoja i turizma Agencija za zaštitu životne sredine Nacionalni parkovi	II 2018	Nije dospjelo za realizaciju.
5.6.6 Izrada uputstva za zaštitu ptica pri upotrebi pesticida	Uprava Ministarstvo održivog razvoja i turizma Agencija za zaštitu životne sredine Fakultet za biologiju NVO za ptice	I 2019	Nije dospjelo za realizaciju.
5.7. UTICAJ PESTICIDA NA ZDRAVLJE LJUDI			
5.7.1 Izrada izvještaja o sprovođenju programa monitoringa rezidua pesticida	Uprava Ministarstvo zdravlja Institut za javno zdravlje	2016 i dalje	Realizovano za 2016.¹: http://www.vet.uprava.gov.me/biblioteka/sektor_3/izvjestaji/ ;

	CETI		
5.7.2 Izrada uputstva za zaštitu lica pri radu sa pesticidima	Uprava Ministarstvo zdravlja Ministarstvo rada i socijalnog staranja Biotehnički fakultet	I 2017	Realizacija započeta/kontinuirano: – pripremljen materijal;
5.7.3 Izrada predloga agrobudžeta	Uprava Ministarstvo poljoprivrede	I 2018 i dalje	Nije dospjelo za realizaciju.
5.8 PRIKUPLJANJE PODATAKA			
5.8.1 Dostavljanje i obrada podataka o prometu pesticida (Uprava – Zavod za statistiku)	Uprava Zavod za statistiku	IV 2016	Realizacija započeta/kontinuirano: – 12. oktobar 2016. Zavodu za statistiku dostavljena evidencija o prometu sredstava za zaštitu bilja koju su dostavili registrovani uvoznici i distributeri na veliko; – obrada podataka u toku; – nakon obrade podataka i proračuna na nivou aktivne supstance izvršiće se upoređivanje podataka sa podacima iz prethodne godine (pilot projekat).
5.8.2 Dostavljanje i obrada podataka o prometu pesticida (Zavod za statistiku - Eurostat)	Uprava Zavod za statistiku	IV 2017	Nije dospjelo za realizaciju.
5.8.3 Analiza o mogućnosti uspostavljanja elektronskog prikupljanja podataka o prometu pesticida i njihove obrade	Uprava Zavod za statistiku Subjekti	I 2018	Nije dospjelo za realizaciju.
5.8.4 Predlog mjera za uspostavljanje elektronskog prikupljanja podataka	Uprava Zavod za statistiku Subjekti	IV 2018	Nije dospjelo za realizaciju.
5.8.5 Statistička istraživanja o upotrebi pesticida	Uprava Zavod za statistiku	IV 2019	Realizacija započeta/kontinuirano:

			– Zavodu za statistiku dostavljena informacija sa zahtjevom za uvrštavanje statističkog istraživanja o upotrebi pesticida u planove istraživanja;
5.9. OTPAD			
5.9.1 Analiza postojećeg načina postupanja sa otpadom sa predlogom mjera	Uprava Fitosanitarna inspekcija	I 2017	Nije dospjelo za realizaciju.
5.9.2 Izrada uputstva o načinu postupanja otpadom koji nastaje nakon upotrebe pesticida	Uprava Agencija za zaštitu životne sredine	III 2017	Realizacija započeta/kontinuirano: – pripremljen materijal;
5.10 INFORMISANJE JAVNOSTI			
5.10.1 Ažuriranje objava preko internet stranice	Uprava	III 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – u kontinuitetu;
5.10.2 Objavljivanje podataka o trovanjima pesticidima	Uprava Ministarstvo zdravlja Institut za javno zdravlje	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – 7. novembra 2016.godine Ministarstvu zdravlja i Institutu za javno zdravlje dostavljen zahtjev za dostavljanje podataka o trovanju pesticidima;
5.10.3 Objava informacija o primjeni pesticida na javnim površinama	Uprava Davaoci usluga	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: http://www.vet.uprava.gov.me/vijesti/167230/Obavijestjenje-davaocima-usluga-koji-vrse-poslove-suzbijanja-i-iskorjenjivanja-stetnih-organizama.html
5.10.4 Objava informacija o primjeni pesticida	Uprava Profesionalni korisnici	IV 2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – u kontinuitetu;
5.10.5 Izrada Programa informisanja javnosti u oblasti pesticida	Uprava Ministarstvo poljoprivrede	I 2017 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – pripremljen materijal;
5.10.6 Obuke	Uprava	2016 i dalje	Realizacija započeta/kontinuirano: – u kontinuitetu;

9. Izvještaj o sprovođenju programa monitoringa rezidua pesticida za 2016.godinu¹ (Aktivnost 5.7.1):

Izvještaj se odnosi isključivo na uzorke uzete po Programu monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2016. godinu ("Sl. list CG" br. 07/16) i uzeto je ukupno **247 uzoraka**:

- **174 uzoraka bez ostataka rezidua pesticida**: kupus 15, praziluk 10, zelena salata 7, paradajz 7; blitva 3, raštan 1, paprika 7, krastavac 8, šargarepa 5, krompir 5, spanać 1, jabuka 18, breskva 1, jagoda 5, stono grožđe 3, vinsko grožđe 2, limun 3, lubenica 2, malina 1, mandarina 12, kruška 1, smokva 1, kivi 1, raž 4, ječam 2, heljda 1, vino 14, mlijeko 14, svinjska mast 2, hrana za bebe 18.
- **73 uzoraka sa ostacima jedne ili više aktivnih supstanci od čega**:
 - ✓ **57 uzoraka usklađenih** sa reziduama pesticida **ispod maksimalno dozvoljenih količina**: raštan 1, zelena salata 4, blitva 4, spanać 5, jagoda 9, paradajz 6, paprika 1, nektarina/breskva 9, praziluk 2, jabuka 1, stono grožđe 10, vinsko grožđe 3, mandarina 1, grašak 1;
 - ✓ **16 uzoraka neusklađenih** sa reziduama pesticida **iznad maksimalno dozvoljenih količina**: raštan 1, zelena salata 2, blitva 9, spanać 2, hrana za bebe 2.

Uzorkovanje u primarnoj proizvodnji vršeno je prije stavljanja u promet i preduzete su propisane mjere, a za pošiljke iz uvoza preduzete su propisane mjere uništavanja ili vraćanja pošiljke.

Od uzetih uzoraka 7 je uzoraka organske hrane: sirovo kravlje mlijeko 1, jabuka 2, heljda 1, krompir 2 i ječam 1.

Tabela: Hrana u kojoj je utvrđeno prisustvo rezidua pesticida

Br.	VRSTA HRANE	PRONAĐENE AKTIVNE SUPSTANCE	PRONAĐENA KOLIČINA AKTIVNE SUPSTANCE (mg/kg)	MRL (mg/kg)	PORIJEKLO HRANE
1.	raštan	chlorpyrifos cypermethrin	0,33 0,29	0,05 1	CG
2.	zelena salata	azoxystrobin boscalid cyprodinil fludioxonil pyraclostrobin pyriproxyfen	6,4 1,5 0,48 0,03 0,39 0,07	15 50 15 40 2 0,05	CG
3.	spanać	boscalid chlorpyrifos pyriproxyfen	0,07 0,20 0,02	50 0,05 0,05	CG
4.	blitva	boscalid chlorpyrifos	0,037 0,040±0,004	30 0,05	CG
5.	raštan	chlorpyrifos	0,029±0,003	0,05	CG
6.	spanać	boscalid chlorpyrifos	0,066 0,016±0,002	50 0,05	CG
7.	spanać	boscalid	0,06	50	CG
8.	zelena salata	boscalid famoxadone	0,12 0,019	50 0,01	CG
9.	zelena salata	cypermethrin famoxadone fenhexamid	0,49 1,22 1,34	2 0,01 50	CG
10.	spanać	boscalid cypermethrin famoxadone pendimethalin	0,010 0,019 0,019 0,027	50 0,7 0,01 0,05	CG
11.	spanać	famoxadone	0,01	0,01	CG
12.	zelena salata	bosalid famoxadone	0,062 0,060	50 0,01	CG
13.	spanać	bosalid chlorpyrifos famoxadone imidacloprid	0,031 0,042±0,004 0,14 0,17	50 0,05 0,01 0,05	CG
14.	spanać	chlorpyrifos	0,010±0,001	0,05	CG
15.	zelena salata	bifenthrin propamocarb pyrimethanil	0,01 0,18 0,06	2 40 20	CG
16.	jagoda	cyprodinil	0,02	5	CG
17.	breskva	chlorpyrifos pyrimethanil	0,07±0,01 0,24	0,2 10	CG

18.	jagoda	cyprodinil fludioxonil fenhexamid	0,03 0,03 0,04	5	5	4	CG
19.	jagoda	cyprodinil fenhexamid fludioxonil	0,03 0,05 0,03	5	4	5	CG
20.	jagoda	cyprodinil fludioxonil	0,04 0,06	5		4	CG
21.	jagoda	cyprodinil fludioxonil	0,03 0,08	5		4	CG
22.	jagoda	cyprodinil fludioxonil	0,04 0,06	5		4	Srbija
23.	paradajz	boscalid cyprodinil pyraclostrobin pyrimethanil thiophanate-methyl	0,06 0,01 0,03 0,01 0,12	3 0,3	1	1	Makedonija
24.	paradajz	boscalid pyraclostrobin	0,04 0,02	3		0,3	CG
25.	paradajz	mandipropamid	0,07		3		Albanija
26.	paprika	tebuconazole	0,06		0,6		Albanija
27.	nektarine	boscalid ethofenprox tebuconazole	0,05 0,02 0,01	3		0,6	Srbija
28.	praziluk	tebuconazole	0,01		0,6		Holandija
29.	praziluk	tebuconazole trifloxystrobin	0,03 0,02	0,6		0,2	Grčka
30.	jabuka	boscalid fludioxonil	0,07 0,06	2		5	Italija
31.	stono grožđe	metalaxyl triadimenol	0,23 0,07	2		2	Albanija
32.	breskva	fenhexamid	0,12		5		Makedonija
33.	nektarine	tebuconazole	0,10		0,6		Italija
34.	nektarine	fludioxonil	0,67		10		Albanija
35.	salata mix	fludioxonil	0,03		15		Italija
36.	stono grožđe	metalaxyl pyrimethanil	0,03 0,07	2		5	Grčka
37.	stono grožđe - bijelo	pyrimethanil	0,13		5		CG
38.	paradajz	fenamidon	0,03		0,5		CG
39.	nektarine	pyrimethanil	0,14		10		CG
40.	breskva	pyrimethanil	0,22		10		CG
41.	paradajz	fenamidon	0,03		0,5		CG
42.	paradajz	azoxystrobin fenamidon	0,06 0,05	3		5	CG

43.	stono grožđe	boscalid chlorpyrifos cyprodinil pyrimethanil	0,19 0,02±0,002 0,05 0,12	5 5	0,5 5	Makedonija
44.	jagoda	cyprodinil fenhexamid fludioxonil	0,02 0,03 0,02	5 4	5	Italija
45.	stono grožđe	boscalid cyprodinil metalaxyl	0,07 0,02 0,1	5 2	5	Italija
46.	vinsko grožđe	pyrimethanil	0,09	5		Makedonija
47.	mandarine	chlorpyrifos	0,02±0,002	2		CG
48.	stono grožđe - crno	cyprodinil fludioxonil	0,33 0,17	5	5	Srbija
49.	stono grožđe	cyprodinil metalaxyl	0,02 0,01	5	5	Srbija
50.	stono grožđe	chlorpyrifos dimethomorph	0,02±0,002 0,31	0,5	3	Makedonija
51.	juvitana(brokoli) dječija kašica	haloxyfop	0,007			Srbija
52.	juvitana (jabuka, breskva i kajsija) dječija kašica	acetamiprid	0,017			Srbija
53.	stono grožđe	chlorpyrifos-methyl cyprodinil dimethomorph metalaxyl tebufenpyrad tetraconazole	0,10±0,01 1,10 0,73 0,13 0,08 0,21	5 2	0,2 3 0,5	Italija
54.	blitva	chlorpyrifos	0,35±0,04		0,05	CG
55.	blitva	boscalid chlorpyrifos dimethomorph	0,03 0,26±0,03 0,09	0,05	30 1	CG
56.	blitva	boscalid chlorpyrifos dimethomorph	0,02 0,30±0,03 0,07	30 1	0,05	CG
57.	blitva	difenoconazole indoxacarb trifloxystrobin	0,15 0,05 1,38	0,2	1 0,02	CG
58.	blitva	dimethomorph	3		1	CG
59.	blitva	difenoconazole indoxacarb trifloxystrobin	0,15 0,30 1,1	0,2	1 0,02	CG
60.	blitva	boscalid cyprodinil pyrimiphos-methyl trifloxystrobin	0,53 0,02 0,13±0,02 0,06	30	0,05 15 0,02	CG
61.	blitva	boscalid cyprodinil pyraclostrobin	0,29 0,01 0,06	30	0,05 15	CG
62.	jagoda	cyprodinil fludioxonil	0,03 0,04	5	4	CG

63.	jagoda	cyprodinil	0,01	5	CG
64.	blitva	famoxadone pyriproxyfen	0,48 0,092	0,02 0,05	CG
65.	blitva	bifenthrin boscalid	0,01 0,29	0,05 30	CG
66.	blitva	fenhexamid	0,1	10	CG
67.	grašak-zamrznut	hexythiazox	0,04	0,5	Srbija
68.	blitva	dimethomorph trifloxystrobin	0,09 0,06	1 0,02	CG
69.	vinsko grožđe	iprovalicarb	0,11	2	BiH
70.	nektarina	pyrimethanil chlorpyrifos	0,09 0,020±0,002	10 0,01	Crna Gora
71.	nektarina	tebuconazole boscalid etofenprox	0,04 0,04 0,03	0,6 5 0,6	Grčka
72.	stono grožđe	metalaxyl cyprodinil boscalid	0,01 0,02 0,07	2 3 5	Italija
73.	vinsko grožđe	pyrimethanil	0,14	5	Makedonija

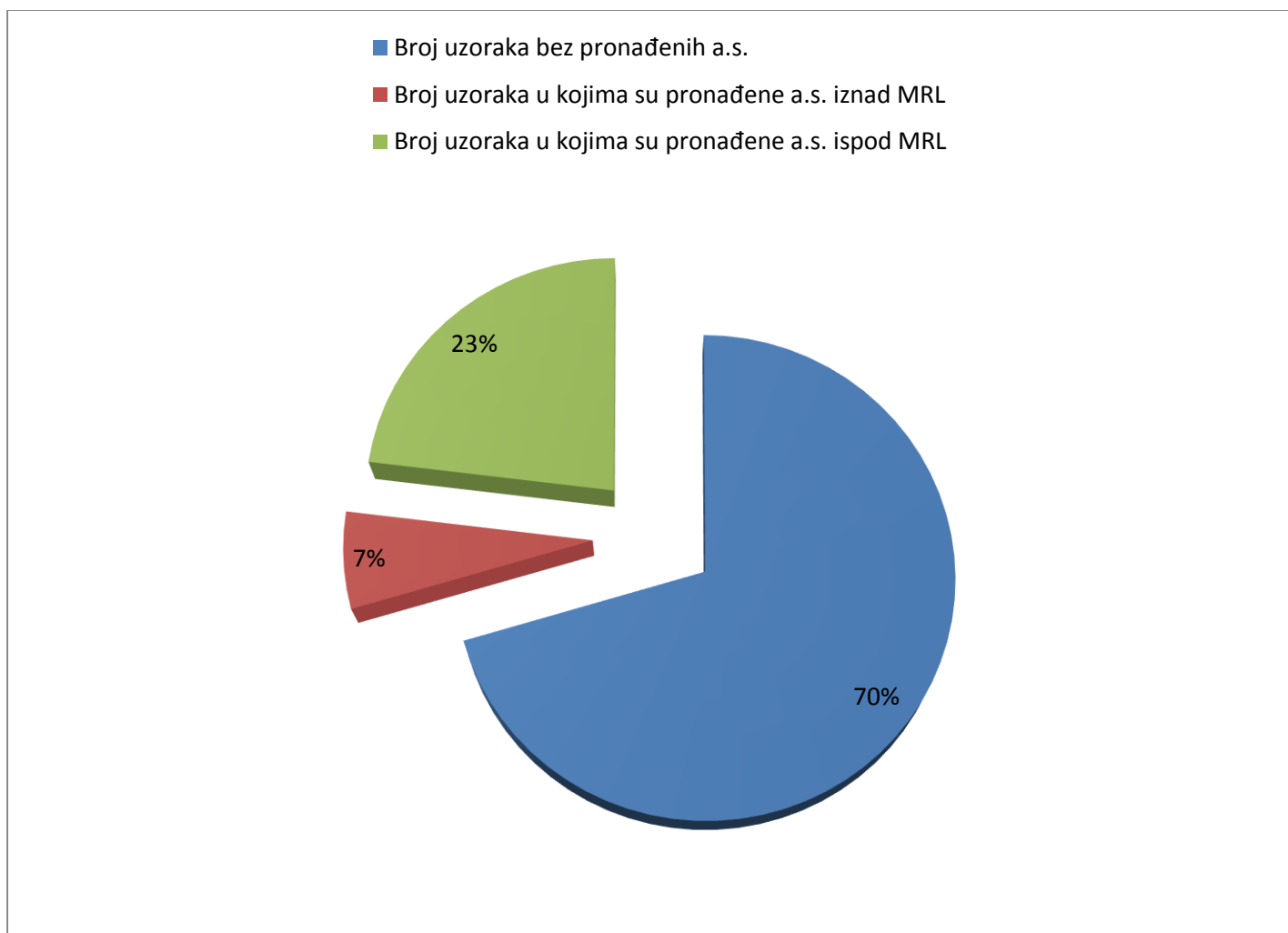
Tabela: Pregled ostataka pesticida po aktivnim supstancama pronađenim u proizvodima

Br.	VRSTA HRANE	PRONAĐENE AKTIVNE SUPSTANCE				
1.	raštan	chlorpyrifos			cypermethrin	
2.	zelena salata	azoxystrobin	boscalid	cyprodinil	fludioxonil	pyraclostrobin pyriproxyfen
3.	spanać	boscalid		chlorpyrifos	pyriproxyfen	
4.	blitva	boscalid			chlorpyrifos	
5.	raštan	chlorpyrifos				
6.	spanać	boscalid			chlorpyrifos	
7.	spanać	boscalid				
8.	zelena salata	boscalid			famoxadone	
9.	zelena salata	cypermethrin		famoxadone	fenhexamid	
10.	spanać	boscalid	cypermethrin		famoxadone	pendimethalin
11.	spanać	famoxadone				
12.	zelena salata	boscalid			famoxadone	
13.	spanać	boscalid	chlorpyrifos	famoxadone	imidacloprid	
14.	spanać	chlorpyrifos				
15.	zelena salata	bifenthrin		propamocarb	pyrimethanil	
16.	jagoda	cyprodinil				
17.	breskva	chlorpyrifos			pyrimethanil	

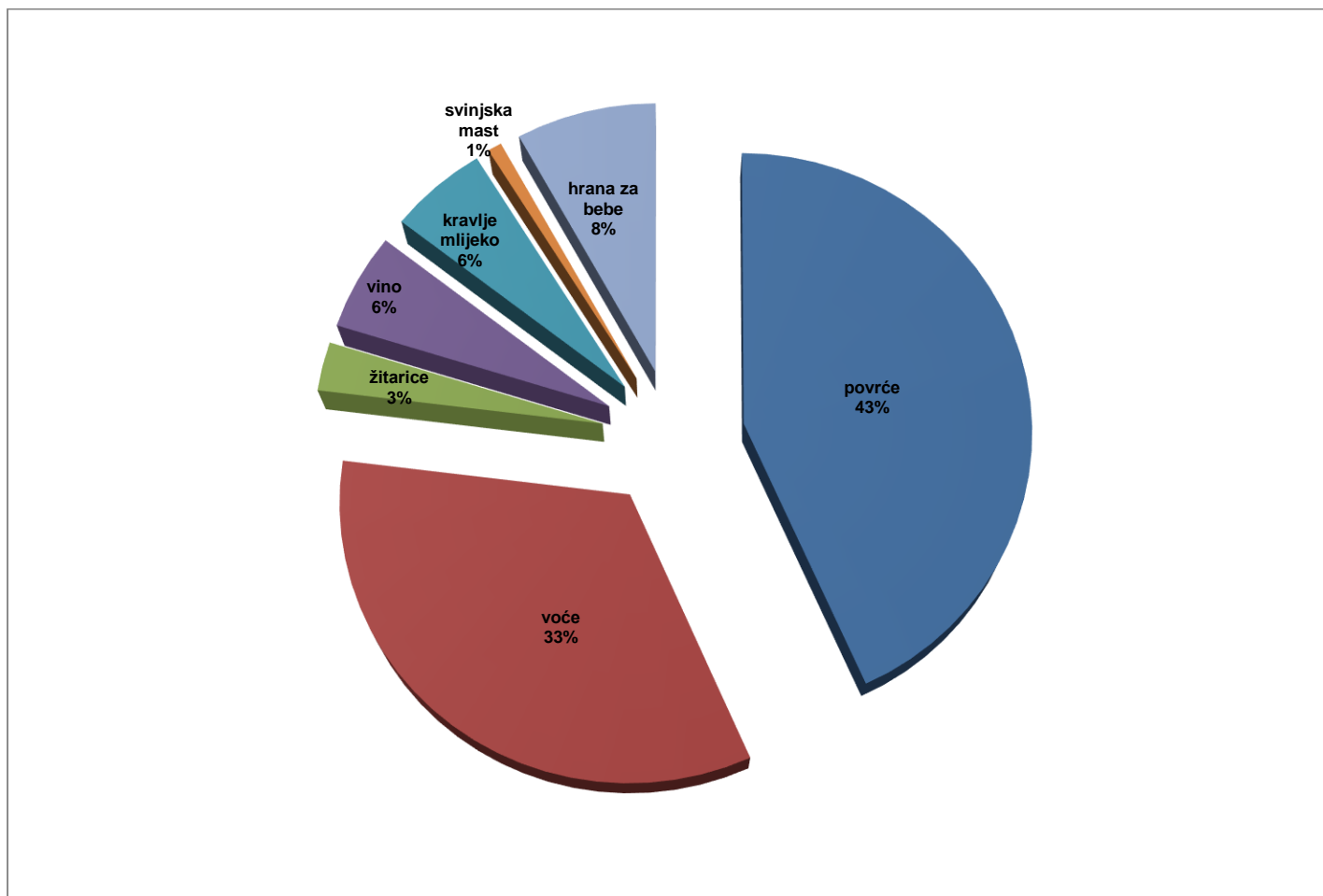
18.	jagoda	cyprodinil	fludioxonil	fenhexamid
19.	jagoda	cyprodinil	fenhexamid	fludioxonil
20.	jagoda	cyprodinil	fludioxonil	
21.	jagoda	cyprodinil	fludioxonil	
22.	jagoda	cyprodinil	fludioxonil	
23.	paradajz	boscalid	cyprodinil	pyraclostrobin
			pyrimethanil	thiophanate-methyl
24.	paradajz	boscalid	pyraclostrobin	
25.	paradajz	mandipropamid		
26.	paprika	tebuconazole		
27.	nektarine	boscalid	ethofenprox	tebuconazole
28.	praziluk	tebuconazole		
29.	praziluk	tebuconazole	trifloxystrobin	
30.	jabuka	boscalid	fludioxonil	
31.	stono grožđe	metalaxyl	triadimenol	
32.	breskva	fenhexamid		
33.	nektarine	tebuconazole		
34.	nektarine	fludioxonil		
35.	salata mix	fludioxonil		
36.	stono grožđe	metalaxyl	pyrimethanil	
37.	stono grožđe - bijelo	pyrimethanil		
38.	paradajz	fenamidon		
39.	nektarine	pyrimethanil		
40.	breskva	pyrimethanil		
41.	paradajz	fenamidon		
42.	paradajz	azoxystrobin	fenamidon	
43.	stono grožđe	boscalid	chlorpyrifos	cyprodinil
				pyrimethanil
44.	jagoda	cyprodinil	fenhexamid	fludioxonil
45.	stono grožđe	boscalid	cyprodinil	metalaxyl
46.	vinsko grožđe	pyrimethanil		
47.	mandarine	chlorpyrifos		
48.	stono grožđe - crno	cyprodinil	fludioxonil	
49.	stono grožđe	cyprodinil	metalaxyl	
50.	stono grožđe	chlorpyrifos	dimethomorph	
51.	juvitana - dječija kašica	haloxyfop		

52.	juvitana dječija - kašica	acetamidrid					
53.	stono grožđe	chlorpyrifos-methyl	cyprodinil	dimethomorph	metalaxyl	tebufenpyrad	tetraconazole
54.	blitva	chlorpyrifos					
55.	blitva	boscalid		chlorpyrifos		dimethomorph	
56.	blitva	boscalid		chlorpyrifos		dimethomorph	
57.	blitva	difenoconazole		indoxacarb		trifloxystrobin	
58.	blitva	dimethomorph					
59.	blitva	difenoconazole		indoxacarb		trifloxystrobin	
60.	blitva	boscalid	cyprodinil		pyrimiphos-methyl	trifloxystrobin	
61.	blitva	boscalid		cyprodinil		pyraclostrobin	
62.	jagoda	cyprodinil			fludioxonil		
63.	jagoda	cyprodinil					
64.	blitva	famoxadone			pyriproxyfen		
65.	blitva	bifenthrin			boscalid		
66.	blitva	fenhexamid					
67.	grašak-zamrznut	hexythiazox					
68.	blitva	dimethomorph			trifloxystrobin		
69.	vinsko grožđe	iprovalicarb					
70.	nektarina	pyrimethanil			chlorpyrifos		
71.	nektarina	tebuconazole		boscalid		etofenprox	
72.	stono grožđe	metalaxyl		cyprodinil		boscalid	
73.	vinsko grožđe	pyrimethanil					

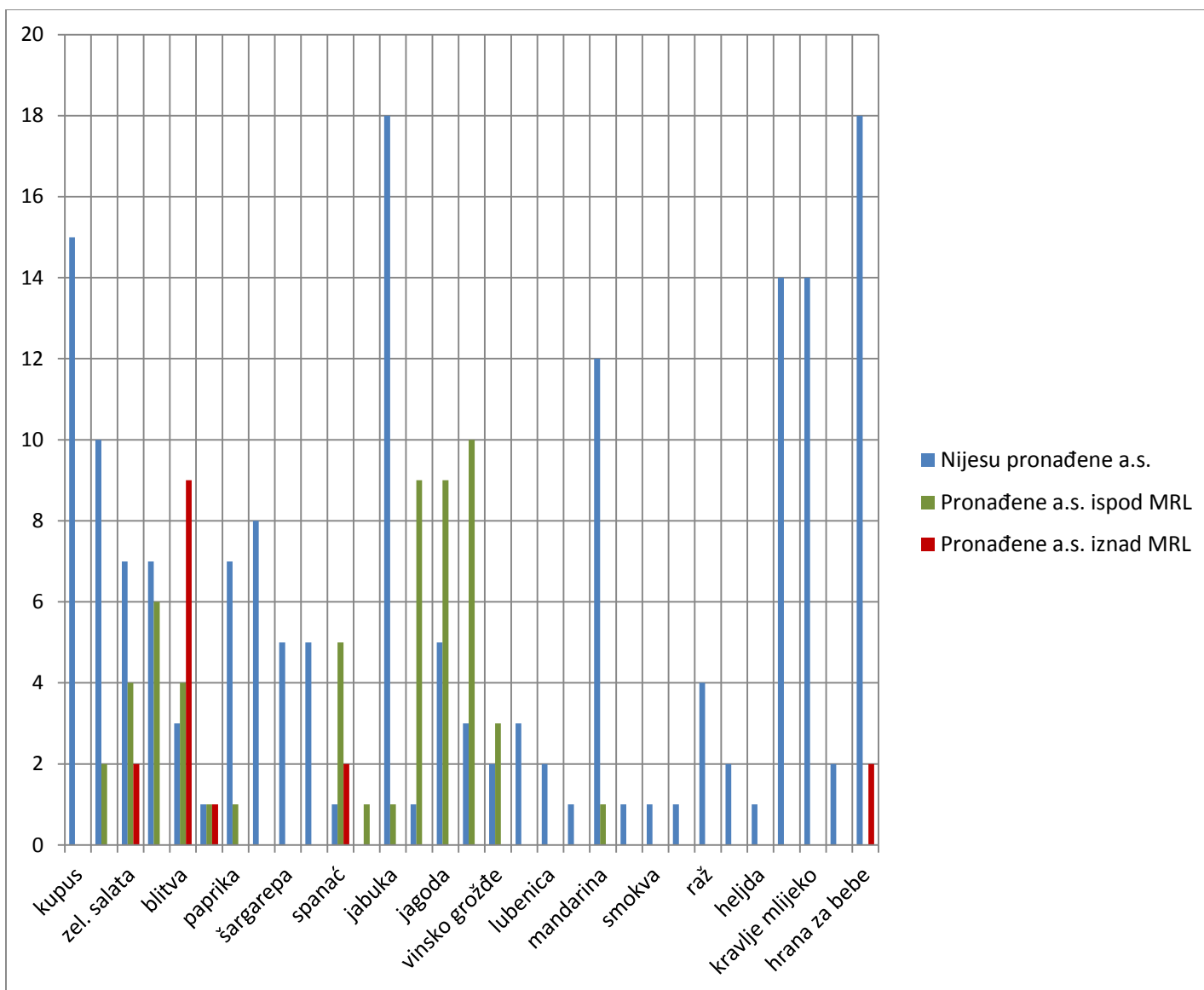
Grafik 1. Procentualni prikaz ukupnog broja ispitanih uzoraka na prisustvo aktivnih supstanci u hrani

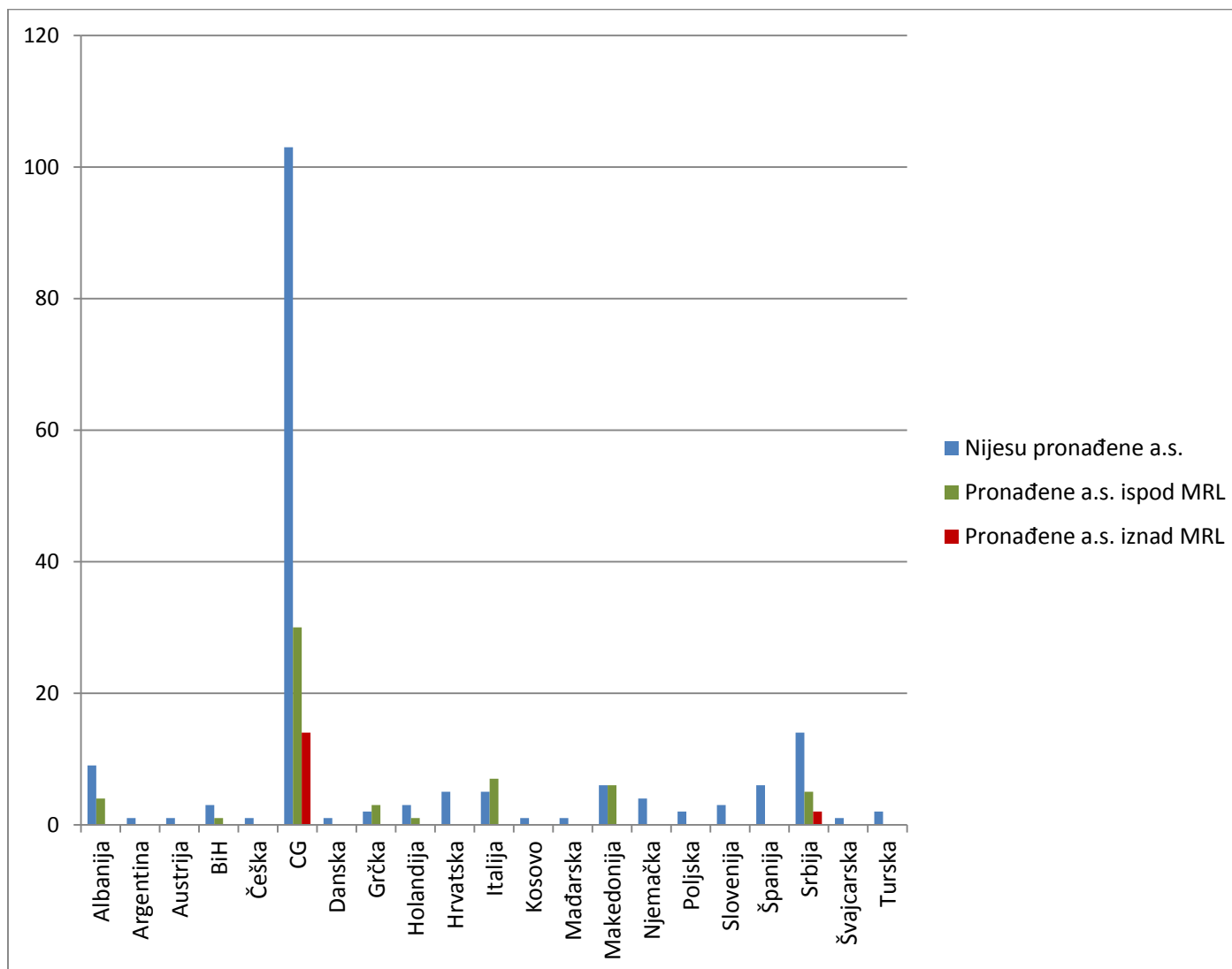
Grafik 2. Procentualni prikaz ukupnog broja ispitanih uzoraka po grupama proizvoda

Grafik 3. Ukupan broj ispitanih uzoraka, prikaz po vrsti hrane

Grafik 4. Ukupan broj ispitanih uzoraka, prikaz po državama

Grafik 5. Ukupan broj ispitanih uzoraka, prikaz po mjesecima

